

PAPER DETAILS

TITLE: Prof. Dr. Ahmet Mumcu, Osmanli Devleti'nde Siyaseten Katl

AUTHORS: Kadir GÜRLER

PAGES: 217-224

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/85691>

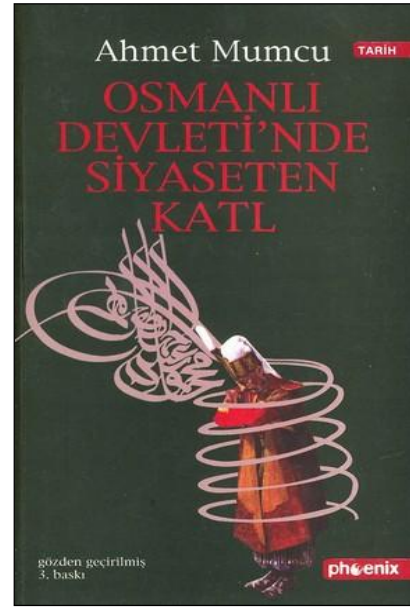
Prof. Dr. Ahmet Mumcu, *Osmanlı Devleti'nde Siyaseten Katl*, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2007, 280 s.

Kadir GÜRLER *

1962 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doktora tezi olarak hazırlanan bu çalışma, ilk kez 1963'de basılmış ve kısa bir süre içinde tükenmiştir. İkinci baskısı 1985'de yapılmış olan bu kitap, uzun bir zamanın ardından üçüncü baskısıyla okurlarıyla buluşmuştur. Ben de bu eseri *Türk Modernleşmesi Sürecinde İktidar ve Din -Hadisin Sosyopolitik Bağlamı ve Meşrûlaştırma-* (Ankara, 2010) isimli doçentlik çalışmamızı hazırlarken okuma imkânına sahip oldum.

Yazar kitabın ilk iki baskısında olduğu gibi bunda da tezinin özgün ilk biçimine bağlı kaldığını belirttikten sonra, bu "özgün ilk biçime bağlılığı" şöyle gerekçelendirmektedir. *Birisi*, bir doktora tezinin hiç değiştirilmeden bilim dünyası önüne çıkmasıdır. Okuyucu yıllar önce bir "acemi" bilim adamı adayının beceri ve başarısını olumlu-olumsuz noktalardan değerlendirebilmelidir. Böylece tez, özgün durumuyla yeni bilim insanı gençlerimize de iyi bir örnek olur. *İkinci* neden ise, bu tez konusunun güncelliğini yitirmeyen bir içeriğe sahip olmasıdır. Yazar bu gerekçe ile ilgili olarak şu cümleleri kurmuştur:

"Aradan geçen uzun süre içinde konuyla doğrudan doğruya ilgili bir başka çalışma yapılmadı. Sadece kardeş katlini İslam Hukuku içinde meşrûlaştırma için zorlama çabalarla yayınlanan birkaç yapıt var. Bu yapıtlardaki ana düşünceye katılmıyorum. Diğer yandan, tezde bir geliştirme yapılacak ise, sadece kardeş katline değil, diğer konulara da -dolaylı olarak- değinen yayınları işlemek gerekecekti. O zaman 'bir tezin hiç değiştirilmeden basılması' kuralıma

* Doç. Dr., Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

ters düşmüş olurum”.

“Osmanlı Devleti’nde Siyaseten Katl” isimli kitap, beş bölümden oluşmaktadır. *Birinci bölüme*, ilgili konuya alt yapı hazırlığı mahiyetinde “Kurumun Kökleri” başlığı verilmiştir. *İkinci bölüm*, “Osmanlı Kamu Hukukunda Padişahın Yetkilerinin Gelişmesi ve Bu Gelişmenin İslam Ceza Hukukunda Ölüm Cezası Bakımından İncelenmesi” konusuna ayrılmıştır. *Üçüncü bölümde*, “Siyaseten Katlin Osmanlı Devleti’ndeki Gelişiminin İncelenmesi” ele alınmıştır. *Dördüncü bölümde*, “Osmanlı Devleti’nde Siyaseten Katl Sebeplerinin Sınırlandırılması ve Bu Kurumun Hükümdarın Keyfî Yetkisine Bağlı Olmaktan Çıkıp Kanun İçinde Düzenlenmesi” konusu işlenmiştir. Kitap, “Osmanlı Devleti’nde Hanedan Üyelerinin Kâtilleri” başlığının yer aldığı *beşinci bölümle* de sona ermiştir.

Egemenliğin mutlak bir şekilde tek elde toplandığı devletlerde, hükümdarın kudretinin son sınırı, kendi takdir hakkını kullanarak ölüm cezası verebilmesidir. Ölüm, insanlar için en ağır cezadır. Bu yüzden hükümdar, tebaasının hayatı üzerinde tasarrufda bulunabildiği nispette otoritesini kuvvetlendirmiş ve devlet rejiminin mutlak karakteri şiddetlenmiş olur. Eskiçağ’ın bütün hükümdarları için bu yetki aynı derecede sözkonusu olmuşsa da, Ortaçağ’ın sonlarından itibaren Doğu’daki bütün devletlerde, diğerlerinden daha fazla genişlediği görülmüştür. Özellikle de İslam ve Türk-İslam devletlerinde bu kurum gelişmiş ve İslam kamu hukukunun önemli bir parçası hâline gelerek yaşamıştır. Türk-İslam devlet nazariyesi, hükümdarın bu yetkisine bağlı olarak gelişen kuruma “siyaseten katl” adını vermiştir. Yazar da siyaseten katli “sathî” bir şekilde şöyle tanımlamıştır: “Siyaseten katl, İslam hükümdarının mutlak otoritesine dayanarak verdiği en ağır cezadır”. Bu bağlamda yazar, “Kur’an, belirttiği durumlar dışında ölüm cezası verilmesini yasak ettiği halde, acaba hükümdarlar bu tanrısal emirleri nasıl bir şekilde yorumlayarak, mutlak yetkilerinin son sınırına ulaşmışlardır?”, “Diğer kaynaklarda buna dair bir dayanak bulabilmişler midir?”, “Yoksa İslam hukuku dışında başka yollara mı gitmişlerdir?” türünden sorulara cevaplar aramaya çalışacağını belirtmiştir.

Verdiği tanımdan hareket eden yazara göre “siyaseten katletmek”, hükümdarın “ülke idaresi ve politika” zaruretleri ile verdiği ölüm cezasını göstermektedir. Bu ibarenin belirttiği kurum İslam kamu hukukuna o derece yerleşmiştir ki, hele Osmanlı Devleti’nde “siyaset” kelimesinin sözlük anlamına bir de “ölüm cezası” kavramı eklenmiş ve siyaset kelimesi birçok durumda, yanında “katl” kelimesi olmaksızın bile (“...hakkında siyaset icrâsı” örneğinde de olduğu gibi) “hükümdarın verdiği ölüm cezası” anlamında kullanılmıştır. Bu

konunun özellikle “niçin Osmanlı Devleti” bağlamında ele alındığını da şöyle gerekçelendirmektedir yazar: Abbasîlerden itibaren bütün İslam devletlerinde mevcut olan siyaseten katl kurumunun, bütün bu devletlerdeki gelişimini incelemek çok uzun sürer ve bir tez konusunu aşar. Bu yüzden konunun ilk önce zaman bakımından sınırlaması yapılmalıdır. Bu kurumun gelişimi, her İslam devleti için ayrı ayrı incelenebileceği gibi, o devletin belirli bir zamanındaki durumu da araştırma konusu yapılabilir. Yazar, “en son ve en ileri Türk-İslam devleti” saydığı Osmanlı İmparatorluğu’nda siyaseten katlin gelişimini inceleme alanı olarak seçmiştir. Ayrıca yazara göre, Osmanlı Devleti’nde bu kurum, diğer İslam devletlerine nazaran daha ayrı cephelerden gelişmiştir. Bu da, Osmanlı Devleti’nin hem Abbasî, hem Bizans, hem Selçuk, hem eski Türk, kısmen de Moğol kültürlerine mirasçı olmasının ve Avrupa’nın da büyük bir bölümünde yayılmasının doğurduğu bir sonuçtur.

Bir hukuk araştırması olan ve kaynak taramasına dayanan bu çalışmada, kaynakların değerlendirilmesini bir kat daha önemli kılan ve güçleştiren husus, konunun ilk defa işleniyor olmasıdır. Yazar, geniş ölçüde yaptığına inandığı kaynakça çalışmasında siyaseten katli hukukî ve tarihî açıdan inceleyen en küçük bir monografiye bile rastlamadığını ve hatta İslam Ansiklopedisi’nde bile böylesine önemli konuya bir madde ayrılmadığını belirtmektedir. (Yazar, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları’ndan çıkan İslam Ansiklopedisi’ni kastediyor; ancak ilgili kavram Türkiye Diyanet Vakfı’nın yayınladığı ansiklopedide de bir madde olarak bulunmamaktadır). Bu bağlamda yazarın birinci derecede başvurduğu kaynaklar, arşiv belgeleri olmaktadır. Zira arşivlerimizde siyaseten katli ile ilgili yığınla belge vardır.

Yazar “İslam Devleti’nde Siyaseten Katle Basamak Olan Gelişmeler” başlığı altında, meseleyi Hz. Peygamber döneminden itibaren ele alır. Bu dönemde, dinin ve devletin düşmanı olan, ikna ve ihtar ile kötülükleri önlenemeyen münferit kişilerin, eğer çok zararlı iseler katledilmek suretiyle ortadan kaldırıldıklarından bahseder. Bu meseleyi değerlendirirken de, “Peygamberin yeni bir din ve devlet kurarken büyük zaruretler sonunda başvurmak zorunda kaldığı bu usul, siyaseten katlin İslam Devleti’ne tam anlamıyla girmesi sayılamaz” ifadelerini kullanır. “Büyük bir devlet kurucusu olan Hz. Muhammed, varlığını koruyabilmek ve ülküsünü gerçekleştirmek için bu yola gitmeye mecburdu” diyen yazara göre, batılı bazı yazarlar O’nu “katli işlerinin zeki bir mûcidi” saymakla haksızlık etmişlerdir. Zira bu katli tarzı çok eskiden beri mevcuttu ve o döneme göre de olağan sayılıyordu. İşte, Peygamber bu usulü pek zaruri durumlarda ve ender olarak kullandığı için, siyaseten katli kurumunun bu dö-

nemde tam anlamıyla gelişmesinden ve yerleşmesinden bahsetmek mümkün değildir.

Emeviler döneminde doğrudan doğruya hükümdarın iradesiyle pek çok katl emrinin infaz edildiğini belirten yazara göre, bunları da tam anlamıyla “siyaseten katl” saymak mümkün değildir. Çünkü halifenin “mutlak” olması gerekli bu yetkisi henüz pek çok kimse tarafından kabul edilmiyordu. Bu yüzden halifenin verdiği bu cezalar hukukî dayanaktan yoksun kalıyordu. Öyle ki, halifelerin İslam hukukuna aykırı olan bu tutumları dindar kişiler tarafından hazmedilemiyor ve bu yetkiler henüz tanınmıyordu. Pek çok şiddetli itiraz hareketleri görülmüş ve hatta halifelik için ilk seçim usulüne dönülmesini isteyenler bile olmuştur. Bu hareketleri de halifeler şiddet yoluyla bastırmışlardır. Bununla beraber, siyaseten katl kurumunun esaslı olarak ortaya çıktığı Abbasîler devrini, bu fiilî uygulamanın bir hayli etkilediği de açıktır.

Abbasîler döneminde Arap devletinin, Doğu’nun egemenlik anlayışına uygun bir şekilde geliştiğini ve tarihin büyük mutlak imparatorluklarından birisinin meydana geldiğini söyleyen yazara göre, bu devirde bütün imparatorluk kurumları sağlam bir şekilde oturmuş ve siyaseten katl de esaslı bir “iktidar aracı” haline gelerek yaşamıştır. Sasani ve Bizans sistemlerinin etkisiyle halifenin yetkilerinin son derece kuvvetlendiği ve arttığı Abbasîler döneminde halifeler, etkisi altında kaldıkları bu sistemlere uygun olarak, kendilerini “yaklaşılmaz” ve “dokunulmaz” saymışlardır. Hatta kudretlerinin büyüklüğü, halifelere memurlarının hayatları üzerinde rahatça tasarrufta bulunma imkânı bile vermiştir. Arap kültürünün o zamana kadar tanımadığı bir varlık olan “cellat”, halifenin çevresinde devamlı olarak durmaya ve kurbanlarının kafalarının üzerinde yuvarlandığı deri parçası tahtın yanında yer almaya başlamıştır.

Daha sonra yazar, Türklerin kamu hukukunda, hükümdarın serbest iradesiyle katl emri verme yetkisinin olup olmadığını araştırmak ve bu yetkinin Türk-İslam devletlerine nasıl geçtiği konusunu ele almıştır. Eski Türk devletlerinin hukukî kurumları hakkında çok az malzemeye sahip olduğunu belirten yazara göre, bu yüzden Türk devletleri hakkında hüküm verirken, Moğollar hakkındaki kaynaklara da dayanmak zorunda olduğunu ifade eder. Bu bağlamda, Türk-Moğol devlet sisteminde hükümdarın mutlak bir kudrete sahip olduğunu ve ölüm cezası verebilme yetkisi bulunduğunu kaydeder. Siyaseten katle basamak olan süreçte yer alan Büyük Selçuklu İmparatorluğu’nda da hükümdarın katl yetkisi bulunmaktadır. Hatta bu dönemin en önemli çalışmalarından olan vezir Nizamülmülk’ün “Siyasetnâme” isimli devlet kamu hukukuna ilişkin kitapta, “siyaset” kelimesinin “ölüm cezası” şeklinde kullanıldığı

görülmektedir. Yine Osmanlı İmparatorluğu'nun mirasçısı olduğu Anadolu Selçuklu Devleti'nde de siyaseten katlin mevcut bulunduğu anlaşılmaktadır. Alâüddin Keykubad gibi bu devletin her yönden en büyük hükümdarı bile değerli devlet adamlarını sık sık katlettirmiştir. Ondan önce başlayan bu usûl, oğlu II. Gıyasüddin Keyhusrev zamanında da sürmüştür, o da tecrübeli ve hizmet görmüş beylerini öldürtmüştür.

Siyaseten katlin, kuruluş döneminde Osmanlı Devleti'nde de mevcut olduğu görülür. Ancak bu reâyâ içindir. Askerî sınıfın siyaseten katli, İstanbul'un fethinden sonra genelleşmiştir. II. Mehmet'in ilk hükümdarlık devresi ve bundan sonra, asıl tahta çıkıncaya kadar olan safha, onun müstakbel siyasetinin ana hatlarını çizmiştir. Özellikle Çandarlı ailesi ile olan anlaşmazlığı, onda mutlak imparatorluk şuurunu ve bunu sağlamak için de "kulluk" prensibinin uygulanması gereğini ilham etmiş olmalıdır. Bu yüzden II. Mehmet kudretli veziri Çandarlı Halil Paşa'yı katlettirmiş ve Çandarlı ailesinin devlet idaresindeki nüfûzunu sona erdirmiştir. Dolayısıyla siyaseten katledilen ilk vezir-i âzam bu paşadır. II. Mehmet de bu katl için çok yönlü tedbirler almak zorunda kalmış ve bu olay II. Mehmet'in otoritesini iyice arttırmıştır. II. Mehmet bundan sonra kul sistemini geliştirmiş, vezir-i âzamlarını hep kul aslından seçmiş ve bunlardan Rum Mehmet Paşa ile Mahmut Paşa'yı katlettirerek, Osmanlı hükümdarlarının artık kolaylıkla en büyük devlet adamlarını bile öldürtebileceğini göstermiştir. II. Mehmet, şahsında Osmanlı padişahı tipini oluşturmuş ilk hükümdardır. Artık padişah "hâkim-i mutlak" olmuş, kamu hukuku tamamen onun iradesine göre düzenlenmiştir.

II. Mehmed'in attığı kuvvetli temeller üzerinde mutlak imparatorluk yapısı hızla yükselmeye başlamış, Osmanlı padişahları mutlak yetkilerini kazanmış ve bunu şeriata da tasdik ettirmişlerdir. Şeyhülislamlık makamı "şer'î maslahat değildir; nasıl emredilmişse öyle hareket lâzım gelir" şeklindeki fetvaları vasıtasıyla, hükümdarın örfü ile çözümlenen meseleleri yüksek bir devlet işi ve bir siyasi mesele sayarak, onları herhangi bir tarzda tartışmaktan kaçınmıştır. Kamu hukuku alanındaki bu sınırsız kuvvet, teb'anın canı ve malı üzerinde padişaha doğrudan doğruya tasarruf yetkisi vermiştir. Padişahın ölüm cezası verme yetkisi tartışmasız bir şekilde kabul edilmiştir. Ancak, İslam dininin ölüm cezası hakkında koyduğu ağır sınırlamalar, padişahı bu konuda şeriatla işbirliği yapmaya zorlamıştır. Böylece, hükümdar katl emri verebilmek için ulemâdan izin istemiş, ulemâ da bu sefer "şer'î maslahat değildir; nasıl emredildi ise öyle yapılsın" şeklinde cevap vermeyerek, bilakis çoğunlukla bu katl isteğinin "şer'î" olduğunu belirtmiştir. Şu hâle göre, hükümdarın örfî yetkisinin bu ko-

nuda bir istisnâ olarak şeriatla da birleştiği görülmektedir.

Osmanlı Devleti'ne "kul" sisteminin girmesi, pek çok bakımdan olduğu gibi "siyaseten katl" açısından da son derece önemli bir olaydır. Osmanlıların Orhan Bey zamanında sınırlarını genişletmeleri, Avrupa'ya geçmeleri, bu yeni devletin askerî kuvvete olan ihtiyacını arttırmıştı. Fetihçi ırkın azlığı ve gitgide artan savaşlar karşısında tükenme ihtimalinin bulunması, kuruluş devrinin basiretli devlet adamlarına savaşta esir düşen Hristiyanlardan, devletin hakkı olan 1/5 bölümünün İslamlaştırılarak ordu hizmetine alınması fikrini ilham etmiş olmalıdır. Daha I. Murad zamanında bu asıldan gelen devlet adamları görülmektedir. Kul sisteminin genişlemesi, "devşirme" usûlünün kabûlü ve II. Mehmed'in çalışmaları ile mümkün olmuştur. Böylece, belirli zamanlarda bazı zimmî teb'anın çocuklarından bir bölümü devlet hizmetine alınarak Kapıkulu ocağı büyütüldü. Askerî sınıfın ön kademesinin kapıkulu olanlardan tayin edilmeye başlanması, onların "padişahın kulu, kölesi" olmasını gerektirmişti. Padişah da şahsî köleleri üzerinde tasarrufta bulunuyor ve bu konuda kimseye karşı sorumlu olmuyordu. Onların servetlerinin müsâderesinden hayatlarının bir emirle sona erdirilmesine kadar canları dâhil herşeyleri, efendileri olan padişahın emirlerine bağlı idi. Askerî sınıfın ön kademesinin böyle bir statüye tâbi olması, zamanla bütün bu sınıfın aynı duruma getirilmesi sonucunu doğurmuştur.

Hükümdarın kulları olarak reâyâ karşısında bir takım imtiyazlarla donatılan bu sınıf, yine kulluğu sebebiyle hükümdarın kayıtsız-şartsız iradesine tâbi olmuş ve hukukî olarak suçluluğu tespit edilmeden, hatta suçlu olmadığı mutlak olsa bile padişahın bir emri ile kolaylıkla katledilebilmişlerdir. Çünkü bunların padişah karşısında hiçbir hakları yoktur. Onlar, hayatları "lutf" gereği bağışlanan kölelerdir ve bu yüzden gerekince padişah onları öldürebilir. Mahmud Paşa, Çandarlı Halil Paşa, Gedik Ahmet Paşa ve Makbul/Maktul İbrahim Paşa gibi, bir hükümdar kadar kudret sahibi olmalarına rağmen bir emirle katledilen devlet adamları, hep birer "kul" idiler. İşte kul sisteminin devlet teşkilatına hâkim kılınması, siyaseten katl bakımından böylesine önemli sonuçlar doğurmuştur.

Devlet işlerinde hükümdarın mutlak vekili olan vezir-i âzamları katletmek yetkisi, yalnızca padişaha aittir. Orhan beyden Abdülmecid'e kadar bu makama gelen 182 vezir-i âzamdan 23 tanesi padişah emriyle azl edilmeden; 20 tanesi de azledildikten sonra yine padişahın emri üzerine katledilmişlerdir.

Osmanlı Devleti'nde, tahta çıkma hakkı hemen hemen hükümdar derecesinde olan hanedan üyeleri de uzun bir süre padişah tarafından katlettirilmiş-

lerdir. Bu idamlar, taht etrafında yapılacak mücadelelere engel olup devletin anarşiye sürüklenmesini önlemek amacıyla infaz edilmişlerdir. Bir hükümdarın “nizâm-ı âlem” için kardeşlerini ya da kendi çocuklarını katlettirmesi, onların varlığı halinde nizâm-ı âlemin tehlikeye düşmesi sebebinin mevcut olmasından dolayıdır. Nizâm-ı âlem, “kamu selâmeti” demektir. Hanedan üyelerinin katli bu en önemli gerekçeye dayandırılmakla birlikte, ortada herhangi bir suç yoktur. Türk-İslam devletlerinde suçsuz hanedan üyelerinin öldürülmesi, özellikle Anadolu Selçukluları’nda geniş ölçüde görülmeye başlamıştır. Bu gelenek Osmanlı Devleti’ne de girmiş ve Fatih’le yazılı hukuk kuralı hâline gelmiştir. Orta Asya’da bulunmayan bu geleneğin Osmanlılar’da oldukça çok denebilecek bir sayıda uygulanması, son derece önemli zaruretlerle ortaya çıkmış olmalıdır. Yazara göre bu meselenin, “kana susama” ve “iktidar hırsı” gibi sübjektif ölçülerle değil, daha objektif yollarla incelenmesi gerekmektedir. Ne İslam ne de Türk geleneğinde olmamasına rağmen, hanedan üyelerinin öldürülmeleri Osmanlı Devleti’nde neden yerleşmiştir? İşte yazar, sözkonusu bu meseleyi, kendi ifadesiyle “egemenlik anlayışı saltanatın intikali usûlü” yönünden inceleyerek bir çözüm yolu aramaya çaba göstermiştir.

Yıldırım Bayezid’in cülûsunda kardeşi Yakup Çelebi’yi katlettirmesi ile başlayan ilk kardeş katli, Fatih’in tahta çıkar çıkmaz kundakta bir çocuk olan kardeşi Ahmed’i boğdurtmasıyla devam etmiştir. Bu vesileyle Fatih, her kardeş aynı derecede saltanat hakkı tanınması ve egemenliğin bölünmezliği prensiplerini birbiriyle bağdaştırmak için kanunnâmesine kardeş katline dair meşhur maddesini koymuştur. Fatih kanunnamesinin kardeş katline ait maddesi yalnız “karındaşların” katline cevaz vermektedir. Ancak daha sonra bu, “kardeşlerin çocuklarına da” uygulanan bir madde oluvermiştir. Nitekim kanunnamenin bir maddesinde bu uygulamayı destekleyen bir hüküm de vardır: “Ve kızlarımın evladından olanlara beylerbeyilik verilmesun, ağır sancak verilsun”. Kanunname “oğulların evlatlarından” bahsetmemiştir. Bu duruma göre, onlar da babalarıyla katledileceklerdir. Ne zamana kadar; tâ ki Tanzimat’a kadar. Zira Tanzimat, hükümdarın katl emri verme yetkisini -bizzat hükümdarın da çabasıyla- yok etmiş ve bu şekilde, hükümdarın ve mutlak veya sınırlı yetkililerin emirlerine bağlı olan “siyaseten katl” ortadan kaldırılmıştır. Yazara göre bu durum, Topkapı Sarayı’nda kesik kafaların, üzerinde teşhir edildiği Senk-i İbret’in kaldırılması ile de sembolik ifadesini bulmuştur.

“Evlat katlini” Kânûnî’nin oğulları özelinde somutlaştırarak “siyaseten katl” meselesini sonlandırmak isteriz. Şehzade Mustafa çeşitli mihraklar tarafından kandırılmış, devlete ve babasına karşı isyana kalkışmıştı. Kânûnî, oğlu

hakkındaki bu iddiaları güvendiği farklı kaynaklardan da ciddi ve titiz bir şekilde araştırmış, sonunda Mustafa'nın saltanat gayesiyle isyan ettiği kanaatine varmıştı. Kânûnî, meşrûiyete son derece önem veren, devlet endişesini her türlü beşerî zaafın üstünde tutan, kanlı bir iç savaşla karşı karşıya kalınmamasına önem veren bir hükümdardı. Öz oğlunun bu yanlış yola girmesi, devletin şehzade mücadeleleri sonucu dağılıp parçalanması neticesini doğurabilirdi. Ondaki, devlet nizamını koruma ve kânunlara uyma endişesi, her türlü duygunun, hatta babalık duygusunun bile üzerindeydi. Aslan gibi evladı hakkında ölüm kararı vermek, bir baba için az fedakârlık mıdır? Kânûnî, "devletin bekâsı" ile "babalık şefkati" arasında defalarca gidip gelmiş, sonunda devletin bekâsı yolunu seçmiştir. Yine Kânûnî, oğulları Selim ile Bayezid arasında da -deyim yerindeyse- "devletin bekâsı" ile "babalık şefkati" arasında bir imtihana tâbi tutulmuş ve tercihini Selim'den yana kullanarak Bayezid'i bütün yalvarmalarına rağmen boğdurmuştur.

İşte, "siyaseten katl" meselesini Osmanlı İmparatorluğu düzleminde ele alarak inceleyen bir doktora tezinin kısaca muhteviyâtı...

Hep duyardık, padişahların vezirlerini, kardeşlerini ve kendi öz çocuklarını katlettirdiği meselesini ve bir takım soru işaretleri hâsıl olurdu bizde. Yarım asır önce hazırlanmış ve alanında "ilk" olan bu doktora teziyle, zihnimdeki soruların hemen hemen tamamının cevabını bulmuş oldum. Yapılan bu çalışmada gördük ki, siyaseten katl, belirli hukukî ilişkilere bağlı olarak gelişmiş; yine belirli şartlara ve bunların doğurduğu çeşitli kurallara göre uygulanarak belirli bir sonuca ulaştığı için bir hukukî kurum sayılmıştır. Çalışmanın bir başka özelliği de, yazarın, meselenin öneminden ötürü, siyaseten katl yoluyla ölüme mahkûm edilenlerin ölüm fermanlarını kitabının sonunda orijinal metinleriyle vermeyi de ihmal etmemiş olmasıdır.

Hani derler ya, "falan kitabı bir solukta okudum" diye. İşte bu da benim bir solukta okuduğum kitaplardan bir tanesi. Akademik incelemeler arasında "sıkıcı" ve "çok sıkıcı" diye nitelendirilebilecek bir takım çalışmalar vardır. Fakat bu kitap, hem akademik ve hem de hiç sıkıcı değil. Bir taraftan didaktik, bir taraftan duygusal, diğer taraftan da aksiyon dolu sürükleyici bir roman âdetâ.

İyi okumalar...